

16. Spielman B. J., Bioethics in Law / B. J. Spielman. – Totowa, New Jersey, 2007. – 186 p.
17. Wagner W. J., Remarks on Roman Tokarczyk's Article „The Subject Matter of Biojurisprudence and Biolaw”/ W. J. Wagner // Dialogue and Universalism. – 2000. – vol. 10. – № 7–8.

ПРОБЛЕМА РОЗБУДОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Теремцова Н.В.

(кандидит юридичних наук, доцент кафедри теорії права та держави юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка)

Анотація: У статті розглядаються особливості розбудови соціальної держави. Проаналізовано ідею соціальної держави та зроблений комперативний аналіз з теперешнім станом законодавства.

Ключові слова: соціальна держава, правова держава, права людини, верховенство права.

Аннотация: В статье рассматриваются особенности развития социального государства. Проанализированы идею социального государства и сделан комперативный анализ с настоящим состоянием законодательной базы.

Ключевые слова: социальное государство, правовое государство, права человека, верховенство права.

Terentsova N.V. The problem of development a social state in a constitutional reform: the theoretical aspect

Summary of scientific text Terentsova N.V. The problem of development a social state in a constitutional reform: the theoretical aspect . The questions about the nature and function of the nature a social state in Ukraine is not scientific, but are mostly political. Looking at the conditions in which there are people this is the response that determines the life of the people. Currently, there comes a new stage in the design and implementation of the principles a social state in the country. In Ukraine there are reforms in all spheres of social sphere – in labor and employment relations, income policy, employment, social insurance and so on. The idea of the welfare state, with its focus on human development, create decent living conditions of people based on the principles of the Universal Declaration of Human Rights adopted by the UN General Assembly on 10 December 1948, which clearly reflected that all human beings are born free and equal in dignity and every person entitled to all the rights and all freedoms proclaimed that Declaration, without distinction of any kind. Economic, social and cultural rights; the right to social security, to work and free choice of employment; the right to an adequate standard of living, which is necessary for the health and well-being; the right to education and to participate in cultural life, etc., specified in Art. 6 Declaration underlying the system of rights and guarantees proclaimed social state. The social situation today in Ukraine is not consistent with the concept of the welfare state, many scientists and politicians very skeptical about the possibility of building in the near future.

Keywords: the social state, legal state human rights, the rule of law.

Термін «Соціальна держава» – можна уявити як найбільш доцільний спосіб поєднання понять таких категорій як свобода та влада, що існують в цілях підвищення добробуту особистості та благополуччя суспільства, забезпечення соціальної справедливості та рівності в розподілі продуктів праці. Виходячи із постулату високого економічного рівня зростання й розвитку суспільства, держава в змозі дозволити витратити кошти в таких сферах суспільного існування, де очікувати економічного ефекту можливо лише в майбутньому або не очікувати взагалі.

Реалізації цілей і завдань держави як соціальної є за необхідністю цілеспрямованої діяльності, що вимагається потрібністю з боку не тільки громадян України, а й всього народу, що мешкає на території держави, й мають виступати за проведення сильної і активної соціальної політики в Україні.

Конституцією України 1996 року проголошено Україну суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою (ст.1 Конституції України), «політика якої спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини».

Україна проголошена соціальною державою, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Зміст багатьох конституційних норм визначають загальнодержавну політику в соціальній

сфері, забезпечують соціальну спрямованість економіки (статті 3, 11, 13, 17, 27, 43, 45, 52 та інші) й визначають, що Держава для людини, а не навпаки. Спираючись на принципи соціальної справедливості, Конституцією зазначено рівні умови для розвитку кожної особистості, можливості застосування нею своїх здібностей на власну і суспільну користь. Важливою ознакою соціальної держави є не лише врахування, а й сприяння з її боку задоволенню інтересів усіх соціальних груп і різних верств населення, зміцнення на цій основі соціальної злагоди і єдності народу. Тому є важливим у цьому аспекті ч.3 ст. 46 Конституції України, на підставі якої різноманітні види соціальних виплат та допомог, пенсії, тощо, що є основним джерелом існування потребуючої категрії населення, мають забезпечувати гідний рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законодавством України.

Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (ст.48 Конституції України).

Незважаючи на спільність цивілізованого розвитку з іншими країнами, Україна має свій історичний шлях і досвід становлення соціальної держави. Це слід вважати за необхідність розробки української моделі соціальної держави. В порівнянні з деякими економічно розвиненими країнами світу, завдання формування соціальної державності започатковано не на міцному підґрунті держави, заснованому на праві, а в стані глобальної нестабільності, правової нерегульованості й неповазі до прав людини. Україна проголосила себе соціальною державою в період економічного розладу, зубожіння більшої частини населення.

Питання про природу сутності й функції соціальної держави в Україні не наукове, а здебільшого є політичним. Дивлячись на ті умови в яких існує народ це і є відповідь, що визначає життя всього народу. В даний час настає новий етап щодо розробки та реалізації принципів соціальної держави в країні. В Україні відбуваються реформи в усіх галузях соціальної сфери – у праці і трудових відносинах, у політиці доходів, зайнятості, в соціальному страхуванні тощо.

Для розбудови соціальної держави важливими залишаються такі питання: – як саме реалізуються на сьогодні соціальні права громадян України, що гарантовані Конституцією; до яких конкретних цілей має рухатися Україна, щоб стати соціальною державою; які механізми реалізації соціальної держави, включаючи оцінки поетапної зміни достатнього життєвого рівня громадян України, високого культурного рівня соціального розвитку сучасного українського суспільства.

Прихильники цього підходу виходили з того, що соціальна держава може формуватися і функціонувати тільки в умовах ринкової економіки. Держава, що зацікавлена в добробуті своїх громадян, має сприяти й проявляти постійну увагу розвитку і ефективному функціонуванню ринкових механізмів, оскільки саме вони є запорукою ефективності всієї економічної системи, а звідси й впливає, що це є джерелом соціальних благ. З іншої точки зору, вчені виходили з необхідності враховувати особливості постсоціалістичної економіки і суспільної свідомості, що вихована на усвідомленості, такої, як соціальна рівність, соціальна справедливість, народовладдя, колективізм, тощо. Отже головною метою соціальної держави є саме такий аспект, – щоб, не деформуючи в суспільстві ідеї рівності і справедливості, а забезпечити соціальні гарантії кожній людині. Механізмом, який дозволить успішно здійснити цю мету, є перерозподільна функція держави. Отже, до здійснення цієї функції й зводиться роль держави соціальної.

Формування соціальної державності в Україні, відбувається в екстремальних умовах різкого зниження виробництва, правового нігілізму, політичної нестабільності, що виражається в знецінюванні права, ігноруванні законів, недооцінюванні їх соціальної ролі, що регулюється суспільством. Соціальна функція є однією з найважливіших функцій будь-якої держави. Саме від ступеня та ефективності її реалізації залежить можливість визнання конкретної держави – соціальної.

Своє вираження, соціальна функція знаходить в тому, що держава як система інститутів, що реалізують публічну владу, має таким чином керувати суспільними процесами й організовувати їх, щоб забезпечити максимально можливе задоволення потреб кожної людини суспільства за допомогою надання прав, розробки механізмів їх реалізації та гарантування, а також захисту.

Ідея соціальної держави з її орієнтацією на розвиток людини, створення гідних умов життя людині заснована на принципах Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року, в якій чітко відображено, що всі люди народжуються вільними й рівними в своїй гідності та кожна людина повинна мати всі права й усі свободи, що проголошені Декларацією, без будь-якої різниці. Економічні, соціальні та культурні права; право на соціальне забезпечення, на працю і вільний вибір роботи; право на достатній життєвий рівень, що необхідний для підтримання здоров'я й добробуту людини; право на освіту і на участь у культурному житті тощо, зазначені в ст. 6 Декларації, закладені в основу системи прав і гарантій, що проголошуються соціальною державою.

Виходячи із терміну «соціальна держава» визначається саме те значення, що держава покликана здійснювати політику, яка має бути спрямованою на забезпечення певного рівня добробуту своїх громадян, підтримку соціально незахищених верств населення, на відображення в суспільстві соціальної справедливості.

Соціалізація держави – це процес пошуку механізмів узгодженості інтересів більшості його членів, гармонізації вільної конкуренції на ринку й соціальної рівноваги та справедливості в суспільстві, прав особистості та громадянської відповідальності. Рівновага досягається шляхом різноманіття підходу діяльності сучасної соціальної держави. В її основі – перерозподіл національного доходу на користь менш забезпечених верств населення, політика зайнятості, охорона прав працівника на підприємстві, соціальне страхування, соціальний нагляд і піклування, підтримка сім'ї, материнства, турбота про безробітних, літніх людей, молоді, розвиток доступної для всіх освіти, охорони здоров'я, культури, екологічна політика, заснована на розумному, дбайливому ставленні до природи.

Соціальна держава має на меті орієнтуватися на духовний, культурний та моральний розвиток громадян. Держава повинна піклуватися про все, що формує особистість, що сповідує ідеали добра, гуманізму, патріотизму, віри та милосердя.

Соціальна справедливість і соціальна рівність передбачають реалізацію на практиці таких положень, як солідарна відповідальність поколінь і різних верств населення: – ті, що мають платять за бідних; здорові платять за хворих; працездатні платять за непрацездатних; забезпечення рівних прав і рівних можливостей чоловіків і жінок (гендерна рівність).

На сьогодні в Україні, соціальна ситуація, що склалася, не відповідає уявленням про соціальну державу, багато вчених і політиків дуже скептично оцінюють можливості її розбудови в найближчій перспективі. Дійсно, поява масової бідності, значного безробіття, дитячої безпритульності, різкого падіння рівня і якості життя більшої частини населення, скорочення обсягу соціальних послуг і зниження соціальних гарантій, як першочергове завдання ставлять подолання кризи, вирішення проблем виживання, а не досягнення стандартів соціальної захищеності на рівні економічно розвинених країн світу.

Слід погодитись, що на сьогодні Україна демонструє відсутність навіть тих невід'ємних приналежностей, які складають базові принципи будь-якої соціальної держави. В країні утворилося два рівні життя існування зі своїми статками й грошовими одиницями, два споживчих ринки, що відрізняються цінами і накопиченням споживчих благ. Представники «двох протилежних категорій» верств населення, зачастую погано розуміють один одного – щодо поглиблення економічної прірви між тією категорією населення, що має статки й тими, що не мають. Останні намагаються все більше виокремитися, відокремитися і відгородитися високим парканом від категорії населення,

що стрімко зростає в економічному аспекті. Сьогодні ці два прошарки серед населення формуються з дитинства на базі альтернативних форм освіти. Це тим небезпечніше, що в «країну» багатих і дуже багатих фактично входять українські політики, які не знають, або не хочуть знати, як існує більшість населення, як живе «країна жабраків», статки і споживання яких не досягають навіть прожиткового мінімуму, що сформований на біологічному рівні.

Відсутність середнього класу та дві «категорії населення», «відходять» один від одного, в сукупності складають серйозне джерело напруженості, що викликає постійну нестабільність і, як наслідок, загрозу соціальної безпеки. Поки в Україні не сформується середній клас, не буде й міцного підґрунтя для ринкових перетворень, зміцнення ефективного ринку та відповідних йому соціальних структур.

З прийняттям громадськістю країни соціальної моделі державності України ніхто відкрито не виступав проти цієї моделі. Тому що виступаючи публічно критикуючи дану модель означає посягання на конституцію країни. Одночасно була спроба замінити модель соціальної держави так званої субсидіарної концепцією.

Як відомо, термін «субсидіарна» походить від поняття «Субсидія», що означає обмежену адресну допомогу, підтримку.

У супільному житті відомий субсидіарний метод вирішення соціальних завдань. Наприклад, у ряді випадків держава дає субсидії деяким категоріям громадян для придбання житла, практикуються також субсидії для найбільш бідних при сплаті за житлово-комунальні послуги, тощо.

Проте в даному випадку зроблено спробу розширити і перенести цей механізм на загальні принципи державотворення. Ідея така: адресно допомагати будемо тільки найслабшим, найбільшим незахищеним: людям похилого віку, неповнолітнім сиротам, інвалідам – загалом тим, хто ні за яких обставин не здатний дотягнути сам хоча б до мінімальних життєвих стандартів. Решта мають заробляти і забезпечувати себе самостійно, держава про них дбати не зобов'язана. Прихильники даної концепції вважають, що соціальна держава породжує патерналізм, утриманство, коли люди будуть намагатися не працювати, а сісти на шию державі та суспільству.

В нас мільйони людей хочуть, але не мають можливості працювати, тому що елементарно не вистачає робочих місць. У таких умовах державі кидати своїх громадян напризволяще й робити вигляд, що воно тут зовсім ні при чому, просто аморально. Ідея субсидіарної держави є своєрідним «пробною кулею», щоб прозондувати з цього приводу думку суспільства.

Україні належить стати соціально-правовою державою, політика якої спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини. Системна реалізація цієї проголошеної норми, на жаль, тільки розпочата. Побудова правової держави гальмує відсутність стійких демократичних і правових традицій, правовий нігілізм, неповага до закону.

Соціальна ситуація, що склалася сьогодні в Україні, не відповідає уявленням про соціальну державу, багато вчених і політики вельми скептично оцінюють можливості її побудови в найближчій перспективі. Дійсно, поява масової бідності, значного безробіття, дитячої безпритульності, різкого падіння рівня та якості життя більшості населення, скорочення обсягу соціальних послуг і зниження соціальних гарантій як першочергове завдання ставлять подолання кризи, вирішення проблем виживання, а не досягнення стандартів соціальної захищеності на рівні благополучних країн. До тих пір, поки в Україні не сформується середній

клас, не буде й міцного фундаменту для ринкових перетворень, зміцнення ефективного ринку та відповідних йому соціальних структур.

Вирішити цю винятково важливу, але в той же час вкрай складну задачу, можливо тільки за рахунок формування і розвитку громадянського суспільства, яке в сьогоднішній Україні носить «зародковий» характер. Пов'язано це в першу чергу з інфантильністю

ромадянської свідомості більшості населення, нерозвиненістю суспільно-політичних інститутів, безконтрольною і безвідповідальною виконавчою владою і нестримної дебілізацією людей за допомогою інформаційних засобів.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. // Верховна Рада України; Конституція, (Відомості Верховної Ради України (ВВР)), 1996, № 30, ст. 141); {Текст Конституції України відповідає тексту, що існував до внесення змін Законом «Про внесення змін до Конституції України» № 2222-IV від 08.12.2004}; –Тлумачення від 25.01.2012, підстава v003p710-12. – Режим доступу: – <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Загальна декларація прав людини (прийнята резолюцією і проголошена 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року).
3. Чижов Н. Е. Энциклопедия и философия права в германских и австрийских университетах: Вып. 1- / Н. Чижов. – Одесса: тип. П. А. Зелёного (б. Г. Ульриха), 1882.
4. Heller H. Rechtsstaat Oder Diktatur. Fr. am Main, 1930.
5. Lorenz von Stein. Geschichte der sozialen Bewegung in Frankreich von 1789 bis auf unsre Tage, Leipz. 1850, // Історія соціального руху у Франції з 1789 р. В 3х томах.
6. Stein L. von. Gegenwart und Zukunft der Rechtig – und Staatswissenschaften Deutschlands. Stuttgart, 1876.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ

Товстопят Л.М.

(кандидат історичних наук, завідувач кафедри теорії та історії держави і права
Східноєвропейського університету економіки і менеджменту)

***Анотація:** в статті розкриваються питання щодо окремих питань конституційного захисту прав дітей. Зокрема акцентується увага на забезпеченні спортивних прав дітей.*

***Ключові слова:** дитина, спортивні права, правовий статус, конституційно-правовий статус дитини, право на відпочинок і дозвілля.*

***Аннотация:** в статье раскрываются вопросы по отдельным вопросам конституционной защиты прав детей. В частности акцентируется внимание на обеспечении спортивных прав детей.*

***Ключевые слова:** ребенок, спортивные права, правовой статус, конституционно-правовой статус ребенка, право на отдых и досуг.*

***Summary:** In the article the question about specific issues of constitutional protection of the rights of children. Specifically focuses on providing sports rights of children.*

***Key words:** baby, sports rights, legal status, constitutional and legal status of the child, the right to rest and leisure.*

Постановка проблеми. Сучасний стан забезпечення прав дітей потребує подальшого законодавчого забезпечення, в тому числі і такої категорії прав дітей як діти спортсмени. Формування політики спорту для молоді має стати пріоритетним завданням соціальної політики держави.

В сучасних умовах розвитку конституціоналізму в Україні, коли людина визнається найвищою соціальною цінністю, загальний статус людини є комплексом її основних прав, свобод і обов'язків, який згідно з Конституцією України визнається за всіма членами суспільства в тому числі за дітьми.

Відповідно до принципів Конвенції ООН про права дитини Україна зобов'язалась поважати право дитини щодо виховання у відповідності з його здібностями. Кожна дитина незалежно від стану здоров'я, національності, статі, соціального статусу повинна мати можливість повноцінно розвиватися, отримувати відповідну освіту та брати участь у житті суспільства, що, у свою чергу, надзвичайно необхідно для повного розвитку особистості, таланту, розумових та фізичних здібностей маленьких українців.

Вплив спорту на розвиток дітей важко переоцінити. Прищепити навички здорового способу життя, навчити отримувати задоволення від занять фізкультурою та спортом – саме у цьому полягає правильний фізичне виховання дитини. Спорт допомагає покращити фізичний та психологічний стан дитини, закласти фундамент міцного здоров'я, успішної учбової діяльності, розумового та емоційного розвитку дитини. Діти є однією з вразливих